

Шумак Т.І.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЩОДО ЯКОСТІ НАДАННЯ АДВОКАТАМИ БЕЗОПЛАНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Одним з ключових критеріїв оцінювання ефективності системи надання безоплатної правової допомоги є якість допомоги, яка надається за рахунок держави. Якість є комплексним поняттям і пов'язана з низкою факторів. Немає єдиної узгодженої позиції щодо того, що вважати якісними послугами, якими мають бути стандарти, які фактори сприяють навчання та розвитку адвокатів, які умови сприяють наданню якісних послуг, які існують механізми забезпечення якості правової допомоги.

Зважаючи на суспільну значущість і складність професійних обов'язків адвоката, від нього вимагається високий рівень професійної підготовки, ґрунтовне знання чинного законодавства, практики його застосування, опанування тактики, методів і прийомів адвокатської діяльності, ораторського мистецтва.

З положень статті 25 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1], статей 12 та 22 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» [2] випливає обов'язок адвоката надавати високоякісну правову допомогу.

У Кримінальному процесуальному кодексі України [3] визначено обов'язок захисника використовувати передбачені законом засоби захисту з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого.

Крім цього, обов'язки та вимоги, що стосуються якості діяльності адвоката передбачені і Правилами адвокатської етики [4]. Так відповідно до них адвокат зобов'язаний надавати правову допомогу клієнтам, здійснювати їх захист та представництво компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, доскональність в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта та можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до виконання доручення. Всією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, яку він уособлює, її сутності та громадського призначення, сприяти збереженню та підвищенню поваги до неї в суспільстві.

Що стосується якості правової допомоги адвоката, яка надається у кримінальному провадженні, то досить важливим кроком у цьому напрямку є прийняття Міністерством юстиції України Наказу «Про стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі» [5], у відповідності з яким встановлені єдині стандарти якості при наданні безоплатної правової допомоги для всіх адвокатів. Стандартами в розумінні

цього наказу є комплекс основних характеристик моделі гарантованого державою захисту, передбачених міжнародними правовими актами, законодавством України, у межах яких та з урахуванням узгодженої правової позиції сторони захисту захисник є незалежним в обранні стратегії і тактики захисту у кримінальному провадженні для здійснення активного та розумного захисту прав, свобод та законних інтересів клієнта всіма не забороненими законом засобами. Дотримання цих Стандартів є обов'язковим для адвокатів при наданні ними безоплатної вторинної правової допомоги.

У відповідності з положеннями стандартів, можна дійти висновків, що якість надання безоплатної правової допомоги оцінюється за такими критеріями як своєчасність, результативність, доступність, відкритість, зручність, повага до особи, професійність та конфіденційність.

Актуальним залишається і питання відповідальності адвоката за неякісне, неповне або несвоєчасне надання правової допомоги. Так, відповідно до п. 2 ст. 25 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» оцінка якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної первинної правової допомоги здійснюється за зверненням органів місцевого самоврядування, а безоплатної вторинної правової допомоги – за зверненням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, комісіями, утвореними для цієї мети радами адвокатів регіонів. До повноважень Ради адвокатів регіону входить: створення спеціальної комісії з оцінки якості, повноти і своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги (п. 10 ч. 4 ст. 48 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Проте, чинним законодавством не передбачені відповідні звернення клієнтів, незадоволених якістю правової допомоги. До того ж, пряму відповідальність адвокатів, що працюють за контрактами з Центрами з надання безоплатної правової допомоги виключає стосовно клієнтів і ст. 30 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», відповідно до якої рішення Центру про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги в установленому законом порядку можуть бути оскаржені до суду. Виходячи з того, що держава по суті виступає замовником послуг адвоката для реалізації функції забезпечення рівного доступу до правової допомоги, постає питання щодо відповідальності держави перед споживачами за належний рівень надання цих послуг та відповідальності адвоката за якість наданих послуг, що передбачає й можливість їх оцінки. Водночас важливо забезпечити незалежність адвоката та гарантії професійної діяльності.

Таким чином, можна констатувати, що питання уточнення порядку та умов надання безоплатної вторинної правової допомоги є нагальним як для законодавця, так і органів адвокатського самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – С. 1438. – Ст. 282.
2. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – С. 2136. – Ст. 577.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/t21>.

4. Правила адвокатської етики: Затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.12 року.

5. Наказ Міністерства Юстиції України від 25.02.2014 № 386/5 «Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0337-14>.